

Promemoria

Publicering av domar med anledning
av genomförandet av direktivet om
skydd för personer som deltar i den
offentliga debatten

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag	4
2 Frågans uppkomst	6
3 Domar som omfattas av direktivet och som har meddelats av en hovrätt ska publiceras	7
4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	10
5 Konsekvenser	11
Bilaga 1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 av den 11 april 2024 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt)	13

Sammanfattning

I promemorian lämnas förslag till ändringar i rättsinformationsförordningen (1999:175) som innebär att hovrättsdomar i tvister som handlagts enligt lagen om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följder ska publiceras elektroniskt.

Genom de föreslagna förordningsändringarna genomförs skyldigheten att elektroniskt publicera vissa överrättsdomar enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt).

Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2026.

1 Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i rättsinformationsförordningen (1999:175)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om rättsinformationsförordningen (1999:175)

dels att 12 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 6 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 b §

Rättsinformationssystemet ska innehålla uppgifter om en dom som meddelats av en hovrätt i en tvist som handlagts enligt lagen (0000:000) om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följer, under förutsättning att domen har fått laga kraft.

Av uppgifterna ska domen i fulltext framgå.

12 §²

Domstolsverket är informationsansvarig myndighet för sådan information som avses i

Domstolsverket är informationsansvarig myndighet för sådan information som avses i 6–

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt), i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2009:1059.

6 och 6 a §§. De domstolar som anges i 6 och 6 a §§ ska lämna information till verket. Domstolsverket får meddela närmare föreskriver om vilken information som ska lämnas.

6 b §§. De domstolar som anges i 6–6 b §§ ska lämna information till verket. Domstolsverket får meddela närmare föreskriver om vilken information som ska lämnas.

När det gäller sådan information som avses i 7 § är den myndighet som fattat avgörandet informationsansvarig.

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2026.

2 Frågans uppkomst

Den 11 april 2024 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt). Direktivet trädde i kraft den 6 maj 2024 och ska vara genomfört i svensk rätt senast den 7 maj 2026. I propositionen Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredskodomssanktion (prop. 2024/25:64) föreslås de lagändringar som krävs för att genomföra direktivet i svensk rätt. Bland annat föreslås att det ska införas en ny lag, lagen om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följder. Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2026.

Av artikel 19.3 i direktivet följer att medlemsstaterna ska publicera avgöranden som omfattas av direktivet. I promemorian Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten (Ds 2025:5) görs bedömningen att svensk rätt redan uppfyller direktivets krav i den delen. I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG, finns ett motsvarande krav på publicering i fråga om avgöranden om produktansvar (artikel 19.1). I betänkandet En ny produktansvarslag (SOU 2025:103) görs en annan bedömning än i promemorian, och det lämnas förslag på ändringar i rättsinformationsförordningen (1999:175) för att uppfylla kravet på publicering. Mot bakgrund av detta och för att undvika att artiklarna genomförs på olika sätt, finns det skäl att överväga en motsvarande ändring för de avgöranden som omfattas av direktivet om skydd för deltagande i den offentliga debatten.

3 Domar som omfattas av direktivet och som har meddelats av en hovrätt ska publiceras

Förslag

I rättsinformationsförordningen ska det införas en bestämmelse om att rättsinformationssystemet ska innehålla uppgifter om domar som meddelats av en hovrätt i en tvist som handlagts enligt lagen om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följder, under förutsättning att domarna har fått laga kraft.

Av uppgifterna ska avgörandet i fulltext framgå.

Skälen för förslaget

Skyldigheten att publicera domar enligt direktivet

Enligt artikel 19.3 i det aktuella direktivet ska medlemsstaterna offentliggöra, i ett lättillgängligt elektroniskt format, varje slutligt avgörande som meddelas av deras nationella appellationsdomstolar eller av högsta instans med avseende på förfaranden som omfattas av direktivet. Offentliggörandet ska ske i enlighet med nationell rätt. Offentliggörandet kan ske via lämpliga kanaler såsom befintliga rättsliga databaser eller den europeiska e-juridikportalen (skäl 47).

Den svenska regleringen

Regler som rör publicering av domstolsavgöranden finns för svenska förhållanden i rättsinformationsförordningen (1999:175). Där finns bestämmelser om bland annat rättsinformationssystemet. Systemet ska innehålla uppgifter om vägledande avgöranden från bland annat Högsta domstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen, Arbetsdomstolen och hovrätterna. Av uppgifterna ska det framgå vilken fråga som har prövats. Dessutom ska domstol, målnummer eller annat liknande nummer och datum för avgörandet anges. Uppgifterna får kompletteras med referat och avgöranden i fulltext. Sådan komplettering får även innehålla underinstansernas avgöranden. (6 §).

Den som är informationsansvarig för rättsinformationen är skyldig att se till att informationen görs elektroniskt tillgänglig och sprids (10 §). Domstolsverket är informationsansvarig myndighet för sådan information som avses i 6 § (12 §). De domstolar som anges i paragrafen ska lämna information till verket. I dagsläget publiceras uppgifterna om de avgöranden som omfattas av informationsskyldigheten på Sveriges Domstolars webbplats. Det är domstolen som har meddelat den aktuella domen som lägger upp uppgifterna på webbplatsen. Om uppgifterna kompletteras med avgörandet i fulltext, är det en aidentifierad version av domen som publiceras. Bestämmelser om behandling av personuppgifter i nu aktuellt sammanhang finns i 21–23 §§. Enligt 22 § andra stycket får det inte förekomma uppgifter som direkt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Uppgift om namn får dock anges för ledamöter i domstolen och anställda vid myndigheten, för sakkunniga, och i samband med hänvisning till litteratur eller utländska avgöranden.

Nationella avgöranden publiceras även i viss utsträckning av domstolarna själva. Högsta domstolen publicerar sina avgöranden i fulltext på sin webbplats. Även t.ex. Patent- och marknadsöverdomstolen och Arbetsdomstolen publicerar sina avgöranden i sak. Hovrätterna publicerar referat av de avgöranden som de bedömer vara av mer allmänt intresse i rättsfallssamlingen Rättsfall från hovrätterna (RH).

Det behövs ändringar i rättsinformationsförordningen

Eftersom avgöranden från Högsta domstolen och de andra domstolarna som skulle kunna vara sista instans i en tvist som handläggs enligt lagen om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följder redan publiceras, behövs inte någon särskild regel om publicering av dessa domstolars avgöranden.

När det däremot gäller hovrätterna omfattar kravet i 6 § rättsinformationsförordningen bara vägledande avgöranden. I likhet med vad som föreslås i betänkandet En ny produktansvarslag (SOU 2025:103 s. 43) bör det införas en bestämmelse om att rättsinformationssystemet ska innehålla uppgifter om domar i tvister som handlagts enligt den aktuella lagen, som har meddelats av en hovrätt. Bestämmelsen bör utformas på liknande sätt som motsvarande bestämmelse som föreslås i betänkandet. Skyldigheten bör avse domar som har fått laga kraft. Det bör också föreskrivas att domarna i fulltext ska framgå av uppgifterna. Någon ändring i fråga om behandling av personuppgifter jämfört med nuvarande ordning är inte avsedd, vilket bl.a. innebär att uppgifter som direkt kan hänföras till en fysisk person som är i livet, i enlighet med vad som följer av 22 § enligt ovan, inte får förekomma.

Domstolsverket bör vara informationsansvarig myndighet för de domar som omfattas av förslaget. Det bör göras ett tillägg med denna innebörd i 12 § rättsinformationsförordningen. Möjligheten i 17 § för Domstolsverket att medge undantag bör inte heller gälla för nu aktuella domar, eftersom direktivet inte föreskriver någon sådan möjlighet.

4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 maj 2026.

Bedömning

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Direktivet om skydd om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten ska vara genomfört den 7 maj 2026. Lagen om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följder föreslås träda i kraft den 1 maj 2026 (prop. 2025/26:64). Den föreslagna förordningsändringen bör träda i kraft samtidigt.

Det finns inte något behov av några övergångsbestämmelser.

5 Konsekvenser

Bedömning

Förslaget bedöms innebära en något ökad arbetsbelastning för Domstolsverket och hovrätterna. Kostnadsökningar med anledning av förslaget ryms inom befintliga anslag.

Skälen för bedömningen

Förslaget om att informationsskyldigheten enligt rättsinformationsförordningen ska omfatta de nu aktuella avgörandena innebär en något ökad arbetsbelastning för Domstolsverket i egenskap av informationsansvarig myndighet. Detsamma gäller de hovrätter som är skyldiga att tillhandahålla den relevanta informationen till verket. Det bedöms vara ett begränsat antal tvister som kommer att handläggas enligt lagen om skydd för deltagande i den offentliga debatten vid tvister med gränsöverskridande följder och därmed också ett begränsat antal domar att publicera. Kostnadsökningarna med anledning av förslaget bedöms rymmas inom ramen för befintliga anslag.

2024/1069

16.4.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/1069

av den 11 april 2024

om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 81.2 f,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Unionen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer är säkerställd. För att upprätta ett sådant område bör unionen bland andra åtgärder besluta om åtgärder rörande rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder och som är nödvändiga för att undanröja hinder mot väl fungerande civilrättsliga förfaranden. Detta mål bör vid behov eftersträvas genom att främja förenligheten mellan de civilprocessrättsliga regler som är tillämpliga i medlemsstaterna.
- (2) Enligt artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) ska unionen bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter.
- (3) Enligt artikel 10.3 i EU-fördraget har varje unionsmedborgare rätt att delta i unionens demokratiska liv. I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*) föreskrivs bland annat rätten till respekt för privatlivet och familjelivet, till skydd av personuppgifter, till yttrandefrihet och informationsfrihet, vilket innefattar respekt för mediernas frihet och mångfald, till mötes- och föreningsfrihet samt till rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol.
- (4) Den rätt till yttrandefrihet och informationsfrihet som fastställs i artikel 11 i stadgan innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Det är nödvändigt att ge artikel 11 i stadgan samma innebörd och räckvidd som den motsvarande artikel 10 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna om rätten till yttrandefrihet såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.
- (5) I sin resolution av den 11 november 2021 om stärkande av demokratin och mediernas frihet och mångfald i unionen uppmanade Europaparlamentet kommissionen att lägga fram ett paket med både icke-bindande och bindande lagstiftning för att ta itu med det ökande antalet strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt, s. k. *munkavleprocesser*, som rör journalister, icke-statliga organisationer, akademiker och det civila samhället i unionen. Parlamentet framhöll att det behövs lagstiftningsåtgärder på områdena civilprocessrätt och straffprocessrätt, såsom en mekanism för ogillande i ett tidigt skede av civila rättsprocesser som utgör rättegångsmissbruk, rätten till fullständig ersättning för kostnader som svaranden ådrar sig och rätten till ersättning för skada. Resolutionen av den 11 november 2021 innehöll också ett krav på lämplig utbildning för domare och rättstillämpare om munkavleprocesser, en särskild fond för att ge ekonomiskt stöd till offer för munkavleprocesser och ett offentligt register över domstolsbeslut i munkavleprocesser. Parlamentet efterlyste även en revidering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 ⁽³⁾ och av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 ⁽⁴⁾ i syfte att förhindra "förtalsturism" eller "forumshopping".

⁽¹⁾ EUT C 75, 28.2.2023, s. 143.

⁽²⁾ Europaparlamentets ständpunkt av den 27 februari 2024 (ännu ej offentliggjort i EUT) och rådets beslut av den 19 mars 2024.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 20.12.2012, s. 1).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II) (EUT L 199, 31.7.2007, s. 40).

- (6) Syftet med detta direktiv är att undanröja hinder för väl fungerande civilrättsliga förfaranden och samtidigt skydda fysiska och juridiska personer som deltar i den offentliga debatten i frågor av allmänintresse, inbegripet journalister, utgivare, medieorganisationer, visselblåsare och människorättsförfvarare, samt organisationer i det civila samhället, icke-statliga organisationer, fackföreningar, konstnärer, forskare och akademiker, mot domstolsförfvaranden som inleds mot dem för att avskräcka dem från att delta i den offentliga debatten.
- (7) Rätten till yttrandefrihet är en grundläggande rättighet som bör utövas med plikt känsla och ansvar, med hänsyn både till människors grundläggande rätt att få opartisk information och med respekt för den grundläggande rättigheten att skydda sitt anseende, sina personuppgifter och sin integritet. I händelse av konflikt mellan dessa rättigheter ska alla parter ha tillgång till domstolar, med vederbörlig respekt för principen om en opartisk domstol. I detta syfte bör detta direktiv ge den domstol vid vilken talan har väckts ett utrymme för diskretionär bedömning för att avgöra om det är lämpligt att tillämpa de relevanta skyddsåtgärderna i ett enskilt mål. När domstolen gör en sådan diskretionär bedömning bör den inte tillämpa de relevanta skyddsåtgärderna till exempel i fall då deltagandet i den offentliga debatten inte sker i god tro, såsom då svaranden genom deltagandet i den offentliga debatten har spridit desinformation eller framställt falska anklagelser i syfte att skada kärandens anseende.
- (8) Journalister har en viktig roll när det gäller att främja den offentliga debatten samt förmedla och ta emot information, åsikter och tankar. De bör kunna utöva sitt arbete effektivt och utan rädsla i syfte att säkerställa att medborgarna i Europas demokratiska samhällen kan ta del av en mångfald av åsikter. Oberoende, professionell och ansvarsfull journalistik, liksom tillgång till pluralistisk information, är hörnstenar i demokratin. Det är mycket viktigt att journalister får det utrymme de behöver för att kunna bidra till en öppen, fri och rättvis debatt samt motverka desinformation, informationsmanipulering och inblandning, i enlighet med journalistisk etik, och att de ges skydd när de handlar i god tro.
- (9) Detta direktiv innehåller inte någon definition av en journalist, eftersom syftet är att skydda alla fysiska eller juridiska personer som deltar i den offentliga debatten. Det bör dock understrykas att journalistik utövas av en rad olika aktörer, inbegripet reportrar, analytiker, kolumnister och bloggare, samt andra som ägnar sig åt olika former av självpublicering i tryck, på internet eller på annat håll.
- (10) I synnerhet undersökande journalister och medieorganisationer spelar en viktig roll när det gäller att avslöja och bekämpa organiserad brottslighet, maktmissbruk, korruption, kränkningar av de grundläggande rättigheterna och extremism. Deras arbete är förknippat med särskilt stora risker och de utsätts för ett växande antal attacker, mord och hot, liksom skrämselförsök och trakasserier. Det krävs ett robust system med säkerhets- och skyddsåtgärder för att undersökande journalister ska kunna fullgöra sitt viktiga granskningsuppdrag när det gäller frågor av allmänintresse, utan rädsla för att bestraffas för att de söker sanningen och informerar allmänheten.
- (11) Människorättsförfvarare bör kunna delta aktivt i den offentliga livet och verka för ansvarsutkrävande utan att behöva oroa sig för hot. Människorättsförfvarare omfattar privatpersoner, grupper och organisationer i det civila samhället som främjar och skyddar de universellt erkända mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Människorättsförfvarare åtar sig att främja och skydda civila, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, miljö- och klimaträttigheter samt kvinnors rättigheter och rättigheter för hbtqi-personer, och att bekämpa sådan direkt eller indirekt diskriminering som anges i artikel 21 i stadgan. Med tanke på unionens miljö- och klimatpolitik bör även miljö- och klimatförfvarare uppmärksammas, eftersom de har en viktig roll i Europas demokratier.
- (12) Även andra viktiga deltagare i den offentliga debatten, till exempel akademiker, forskare eller konstnärer, bör omfattas av ett tillräckligt skydd, eftersom de också kan bli föremål för munkavleprocesser. I ett demokratiskt samhälle bör de kunna undervisa, inhämta kunskap, forska, verka och kommunicera utan rädsla för repressalier. Akademiker och forskare bidrar på ett grundläggande sätt till den offentliga debatten och kunskapsspridningen, säkerställer att demokratisk debatt kan föras på ett välgrundat sätt och motverkar desinformation.
- (13) Det är en förutsättning för en välmående och blomstrande demokrati att människor kan delta aktivt i den offentliga debatten utan otillbörlig inblandning av offentlig myndighet eller andra mäktiga inhemska eller utländska aktörer. För att säkerställa ett meningsfullt deltagande bör alla ha tillgång till tillförlitlig information som gör att de kan bilda sig en egen uppfattning och använda sitt eget omdöme i ett offentligt rum där olika åsikter kan uttryckas fritt.
- (14) För att främja en sådan miljö är det viktigt att skydda fysiska och juridiska personer mot domstolsförfvaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt. Sådana domstolsförfvaranden inleds inte för att få en sak prövad inför domstol utan för att tysta den offentliga debatten och hindra utredningar av och rapportering om överträdelser av unionsrätten och nationell rätt, typiskt sett genom trakasserier och hot.

- (15) Munkavleprocesser inleds typiskt sett av mäktiga aktörer, såsom privatpersoner, lobbygrupper, företag, politiker och statliga organ, i ett försök att tysta den offentliga debatten. Det finns ofta en obalans i maktförhållandet mellan parterna, där käranden har en starkare ekonomisk eller politisk ställning än svaranden. En obalans i maktförhållandet är visserligen inte alltid ett inslag i sådana mål, men om sådan obalans föreligger kan den avsevärt förstärka de skadliga effekter och den hämmande verkan som domstolsförfaranden för att hindra deltagande i den offentliga debatten har. Sådana fall där käranden missbrukar ekonomiska fördelar eller politiskt inflytande gentemot svaranden, samtidigt som brist på rättsliga grunder råder, är särskilt oroande om rättegångsmissbruket i fråga finansieras direkt eller indirekt via statsbudgetar och kombineras med andra direkta eller indirekta statliga åtgärder mot oberoende medieorganisationer, oberoende journalistik och det civila samhället.
- (16) Domstolsförfaranden för att hindra offentlig debatt kan ha en negativ inverkan på trovärdigheten och anseendet för fysiska och juridiska personer som deltar i den offentliga debatten och kan även uttömma deras ekonomiska och andra resurser. Sådana förfaranden kan leda till att offentliggörande av information om frågor av allmänintresse fördröjs eller förhindras helt. Förfarandenas längd och ekonomisk press kan ha en hämmande verkan på fysiska och juridiska personer som deltar i den offentliga debatten. Förekomsten av sådana metoder kan därför ha en avskräckande effekt på deras arbete genom att de bidrar till självcensur av rädsla för möjliga framtida domstolsförfaranden, vilket leder till att den offentliga debatten utarmas till förfång för samhället i stort.
- (17) De som är måltavlor för rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt kan dras in i flera mål samtidigt, ibland i flera olika jurisdiktioner. Detta direktiv är tillämpligt endast på frågor av civil eller kommersiell natur som har gränsöverskridande följder, även om metoder som syftar till att förhindra, begränsa eller bestraffa deltagande i den offentliga debatten också kan inbegripa förvaltningsrättsliga eller straffrättsliga mål eller en kombination av olika typer av förfaranden. Förfaranden som inleds i en medlemsstats jurisdiktion mot en person med hemvist i en annan medlemsstat är i regel mer komplicerade och kostsamma för svaranden. Kärande i domstolsförfaranden för att hindra offentlig debatt kan också utnyttja processrättsliga verktyg för att förlänga och öka kostnaderna för förfarandet och för att inleda förfaranden i en jurisdiktion som de uppfattar som gynnsam för deras mål i stället för i den jurisdiktion som är bäst lämpad att pröva anspråket (forumshopping). Den ekonomiska pressen, förfarandenas längd och variation, och hotet om sanktioner är kraftfulla verktyg för att skrämma och tysta kritiska röster. Sådana metoder leder också till en onödig och skadlig belastning på rättssystem och till felaktig användning av deras resurser, och utgör således missbruk av sådana system.
- (18) De skyddsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv bör vara tillämpliga på alla fysiska eller juridiska personer som direkt eller indirekt deltar i den offentliga debatten. De bör även skydda fysiska eller juridiska personer som, i yrket eller privat, stöder, bistår, eller tillhandahåller varor eller tjänster till, en annan person för ändamål som har ett direkt samband med deltagande i den offentliga debatten i frågor av allmänintresse, såsom advokater, familjemedlemmar, internetleverantörer, förlag eller tryckerier som dras in i eller hotas med domstolsförfaranden på grund av att de stöder, hjälper, eller tillhandahåller varor eller tjänster till, personer som är måltavlor för munkavleprocesser.
- (19) Detta direktiv bör vara tillämpligt på alla typer av rättsliga anspråk eller åtgärder av civil eller kommersiell natur med gränsöverskridande följder som provas i civilrättsliga förfaranden, oavsett vilken typ av domstol det är fråga om. Detta omfattar förfaranden avseende interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder, genkärsmål eller andra särskilda typer av rättsmedel som är tillgängliga enligt andra instrument. Om civilrättsliga anspråk provas i brottmål bör detta direktiv vara tillämpligt när handläggningen av dessa anspråk helt och hållet regleras av civilprocessrätten. Det bör dock inte vara tillämpligt när handläggningen av sådana anspråk helt eller delvis regleras av straffprocessrätten.
- (20) Detta direktiv bör inte vara tillämpligt på anspråk som har sin grund i statens ansvar för handlingar eller underlåtenhet vid utövandet av statens myndighet (*acta jure imperii*) eller anspråk mot tjänstemän som agerar på statens vägnar eller ansvar för offentliga myndigheters handlingar, inbegripet ansvar för offentligt tillsatta ämbetsmän. Medlemsstaterna kan utvidga tillämpningsområdet för de processuella skyddsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv till sådana anspråk inom ramen för nationell rätt. I enlighet med fast rättspraxis från Europeiska unionens domstol kan domstolsförfaranden fortfarande omfattas av "privaträttens område" som avses i detta direktiv när en stat eller ett offentligt organ är part, om handlingarna eller underlåtenheterna inte sker i samband med utövandet av statens myndighet. Detta direktiv bör inte vara tillämpligt på straffrättsliga frågor eller skiljeförfaranden.
- (21) I detta direktiv fastställs minimiregler som gör det möjligt för medlemsstaterna att anta eller behålla bestämmelser som är förmånligare för personer som deltar i den offentliga debatten, inbegripet nationella bestämmelser som fastställer effektivare processuella skyddsåtgärder, såsom ett ansvarssystem som bevarar och skyddar rätten till yttrande- och informationsfrihet. Genomförandet av detta direktiv bör inte användas för att rättfärdiga inskränkningar i förhållande till den skyddsnivå som redan finns i varje medlemsstat.

- (22) Deltagande i den offentliga debatten bör definieras som varje uttalande som görs eller aktivitet som utförs av en fysisk eller juridisk person i samband med utövandet av grundläggande rättigheter såsom yttrande- och informationsfrihet, frihet för konsten och vetenskapen eller mötes- och föreningsfrihet och frågor av aktuellt eller framtida allmänintresse, inbegripet skapande, förevisande, tillkännagivande, eller annat främjande av journalistiska, politiska, vetenskapliga, akademiska, konstnärliga, kommenterande eller satiriska budskap, publikationer eller verk, och marknadsföringsaktiviteter. Framtida allmänintresse avser att en fråga kanske ännu inte är av allmänt intresse, men skulle kunna bli det när allmänheten får kännedom om den, till exempel genom ett offentliggörande. Deltagande i den offentliga debatten kan även omfatta aktiviteter i samband med utövande av akademisk och konstnärlig frihet, rätten till föreningsfrihet och frihet att delta i fredliga sammankomster, såsom anordnande av eller deltagande i lobbyverksamhet, demonstrationer och protester eller aktiviteter som är en följd av utövandet av rätten till god förvaltning och rätten till ett effektivt rättsmedel, såsom anspråk inför domstolar eller administrativa organ samt deltagande i offentliga utfrågningar. Deltagande i den offentliga debatten bör även omfatta förberedande, stödjande eller bistående aktiviteter som har en direkt och oupplöslig anknytning med uttalandet eller aktiviteten som är måltavla för munkavleprocesser för att hindra offentlig debatt. Sådana aktiviteter bör direkt avse ett specifikt deltagande i den offentliga debatten eller grunda sig på en avtalsmässig anknytning mellan den faktiska måltavlan för en munkavleprocess och den person som tillhandahåller den förberedande, stödjande eller bistående aktiviteten. Att framställa anspråk mot den internetplattform där en journalist eller en människorättsförsvarare publicerar sina verk eller mot det företag som trycker en text eller mot en butik som säljer texten, i stället för mot journalisten eller människorättsförsvararen själv, kan vara ett effektivt sätt att tysta deltagande i den offentliga debatten, eftersom åsikter inte kan publiceras, och därmed inte påverka den offentliga debatten, utan sådana tjänster. Deltagande i den offentliga debatten kan dessutom omfatta andra aktiviteter som är avsedda att informera eller påverka den allmänna opinionen eller att främja handlande från allmänhetens sida, inbegripet en privat eller offentlig aktörs aktiviteter i en fråga av allmänintresse, till exempel organisation av eller deltagande i forskning, undersökningar, kampanjer eller andra kollektiva aktiviteter.
- (23) Fråga av allmänintresse bör definieras så att frågor som är relevanta för åtnjutandet av grundläggande rättigheter omfattas. Detta omfattar frågor som jämställdhet, skydd mot könsrelaterat våld och icke-diskriminering samt skydd av rättsstatens principer och mediernas frihet och mångfald. Det bör även omfatta kvalitet, säkerhet eller andra relevanta aspekter gällande varor, produkter eller tjänster när frågorna är av betydelse för folkhälsa, säkerhet, miljön, klimatet eller konsument- och arbetstagarättigheter. En helt individuell tvist mellan en konsument och en tillverkare eller tjänsteleverantör om en vara, en produkt eller en tjänst bör omfattas av begreppet fråga av allmänintresse endast om frågan inkluderar en dimension av allmänintresse, till exempel om den rör en produkt eller en tjänst som inte uppfyller miljö- eller säkerhetsnormer.
- (24) Aktiviteter som utförs av en fysisk eller juridisk person som är en offentlig person bör också anses vara frågor av allmänintresse, eftersom allmänheten kan ha ett legitimt intresse av dem. Det föreligger däremot inget legitimt intresse om det enda syftet med ett uttalande eller en aktivitet rörande en sådan person är att tillfredsställa nyfikenheten hos en viss målgrupp vad gäller en fysisk persons privatliv.
- (25) Frågor som handläggs av ett lagstiftande, verkställande eller dömande organ eller något annat officiellt förfarande kan vara exempel på frågor av allmänintresse. Specifika exempel på sådana frågor kan vara lagstiftning om miljöstandarder eller produktsäkerhet, en miljölicens för en förorenande fabrik eller gruva, eller domstolsförfaranden med rättslig betydelse som går utöver det enskilda målet, till exempel förfaranden rörande jämlikhet, diskriminering på arbetsplatsen, miljöbrott eller penningtvätt.
- (26) Anklagelser om korruption, bedrägeri, förskingring, penningtvätt, utpressning, tvång, sexuella trakasserier och könsrelaterat våld, eller andra former av hotelser och brottslighet, inbegripet ekonomisk brottslighet och miljöbrott, utgör frågor av allmänintresse. Om gärningen i fråga är en fråga av allmänintresse bör det inte vara relevant om den kategoriseras som en straffrättslig eller administrativ överträdelse i nationell rätt.
- (27) Aktiviteter som syftar till att skydda de värden som fastställts i artikel 2 i EU-fördraget, principen om icke-inblandning i demokratiska processer och att tillhandahålla eller underlätta offentlig tillgång till information i syfte att bekämpa desinformation, inbegripet skyddet av demokratiska processer mot otillbörlig inblandning, bör också anses som frågor av allmänintresse.

- (28) Rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt involverar typiskt sett processtaktiker som används av käranden i ond tro, såsom taktik som rör val av jurisdiktion, åberopande av ett eller flera anspråk som helt eller delvis är ogrundade, framställande av överdrivna anspråk, användande av förhållningstaktik eller beslut att avbryta målet i ett senare skede av förfarandet, inledande av flera förfaranden om liknande frågor, och åsamkande av oproportionella kostnader för svaranden i förfarandet. Kärandens tidigare beteende och i synnerhet eventuella tidigare rättsliga hot bör också beaktas vid fastställandet av huruvida domstolsförfarandet utgör rättegångsmissbruk. Dessa processtaktiker, som ofta kombineras med olika former av skrämstaktik, trakasserier eller hot före eller under förfarandet, utnyttjas av käranden i andra syften än för att få en sak prövad inför domstol eller för att genuint utöva en rättighet, och syftar till att uppnå en hämmande verkan på deltagande i den offentliga debatten om den berörda frågan.
- (29) Anspråk som framställs i domstolsförfaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt kan vara helt eller delvis ogrundade. Detta innebär att ett anspråk inte nödvändigtvis måste vara fullständigt ogrundat för att förfarandet ska anses utgöra rättegångsmissbruk. Även en mindre kränkning av rätten till respekt för privatlivet som skulle kunna ge upphov till ett blygsamt skadeståndsanspråk enligt tillämplig lag kan till exempel ändå utgöra missbruk, om ett uppenbart orimligt belopp eller en uppenbart orimlig gottgörelse yrkas. Om käranden i ett domstolsförfarande däremot framställer anspråk som är grundade, bör förfarandet inte anses utgöra rättegångsmissbruk i den mening som avses i detta direktiv.
- (30) Att munkavleprocesser har en gränsöverskridande dimension bidrar till den komplexitet och de utmaningar som svaranden ställs inför ökar, eftersom de tvingas hantera förfaranden i andra jurisdiktioner och ibland i flera jurisdiktioner samtidigt. Detta leder i sin tur till ökade kostnader och ökade bördor som får ytterligare negativa konsekvenser. En fråga bör anses ha gränsöverskridande följder om inte båda parterna har sin hemvist i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väcks har sitt säte och alla andra faktorer som är relevanta för den berörda situationen finns i den medlemsstaten. Det ankommer på domstolen att fastställa vilka faktorer som är relevanta för den berörda situationen beroende på de särskilda omständigheterna i varje mål, även, när så är lämpligt, med hänsyn till det specifika deltagandet i den offentliga debatten eller de specifika faktorer som tyder på ett eventuellt missbruk, i synnerhet om flera förfaranden inleds i fler än en jurisdiktion. Domstolen bör fastställa detta oavsett vilka kommunikationsmedel som används.
- (31) Svarande bör kunna ansöka om följande processuella skyddsåtgärder: säkerhet för att täcka rättegångskostnaderna, och, om det är tillämpligt, för att täcka skadestånd, ogillande i ett tidigt skede av uppenbart ogrundade anspråk, och medel, närmare bestämt ersättning för rättegångskostnader och utdömande av sanktioner eller andra lika effektiva lämpliga åtgärder. Sådana processuella skyddsåtgärder bör tillämpas i linje med rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol, i enlighet med artikel 47 i stadgan, så att domstolen ges utrymme för diskretionär bedömning i enskilda fall för att på lämpligt sätt pröva den aktuella frågan och därigenom snabbt kunna ogilla uppenbart ogrundade anspråk utan att begränsa den faktiska tillgången till rättslig prövning.
- (32) Medlemsstaterna bör säkerställa att alla de processuella skyddsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv är tillgängliga för fysiska eller juridiska personer mot vilka domstolsförfaranden har inletts med anledning av deras deltagande i den offentliga debatten och att utövandet av dessa skyddsåtgärder inte är orimligt betungande. Det ankommer på nationell rätt att föreskriva eller behålla de specifika regler avseende förfarande, form och metoder för hur den domstol vid vilken talan väckts bör hantera ansökningar om processuella skyddsåtgärder. Medlemsstaterna skulle till exempel kunna tillämpa befintliga civilprocessrättsliga regler om bevishantering för att bedöma om villkoren för tillämpning av de processuella skyddsåtgärderna är uppfyllda eller kunna fastställa särskilda regler för detta ändamål.
- (33) För att säkerställa att en ansökan om säkerhet och ogillande i ett tidigt skede behandlas på ett påskyndat sätt får medlemsstaterna fastställa tidsfrister för utfrågningar eller för domstolens beslut. De får även anta ordningar som liknar förfarandena i samband med provisoriska åtgärder. I syfte att slutföra förfarandet så snabbt som möjligt bör medlemsstaterna, i överensstämmelse med sin nationella processrätt, sträva efter att säkerställa att, i fall då svaranden har ansökt om medel enligt detta direktiv, ansökan behandlas på ett påskyndat sätt, inbegripet genom användning av befintliga förfaranden enligt nationell rätt för påskyndad behandling.
- (34) I vissa fall av rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt återkallar eller ändrar kärande avsiktligt sina anspråk eller åberopade omständigheter för att undvika att behöva ersätta den vinnande partens rättegångskostnader. Denna rättsliga strategi skulle, i vissa medlemsstater, kunna leda till att svaranden inte får ersättning för sina rättegångskostnader. Sådana återkallanden eller ändringar bör, om de föreskrivs i nationell rätt, utan att det påverkar parternas rätt att förfoga över förfarandet, därför inte påverka möjligheten för svaranden att ansöka om medel mot rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt, i enlighet med nationell rätt. Detta ska inte påverka medlemsstaternas möjlighet att föreskriva att processuella skyddsåtgärder kan vidtas *ex officio*.

- (35) I syfte att ge en mer ändamålsenlig skyddsnivå bör sammanslutningar, organisationer, fackföreningar och andra enheter som, i enlighet med kriterierna i deras nationella rätt, har ett legitimt intresse av att försvara eller främja rättigheterna för personer som deltar i den offentliga debatten kunna stödja svaranden i domstolsförfaranden som inleds i anslutning till deltagande i den offentliga debatten, med svarandens godkännande. Detta stöd bör säkerställa att sådana enheters specialiserade sakkunskap kan användas i sådana förfaranden och bidra till domstolens bedömning av om ett mål utgör missbruk eller om ett anspråk är uppenbart ogrundat. Det kan till exempel bestå i att tillhandahålla information av betydelse för målet, att intervensera till förmån för svaranden i ett domstolsförfarande eller någon annan form som föreskrivs i nationell rätt. De villkor enligt vilka icke-statliga organisationer kan stödja svaranden och de processuella kraven för sådant stöd, såsom i förekommande fall tidsfrister, bör regleras i nationell rätt. Detta bör inte påverka befintliga rättigheter till representation och intervention som garanteras genom annan unionsrätt eller nationell rätt. Medlemsstater som inte har kriterier för legitimt intresse får godta att enheter i allmänhet kan stödja svaranden i enlighet med detta direktiv.
- (36) Som en ytterligare skyddsåtgärd för svaranden bör det vara möjligt att bevilja säkerhet för att täcka de beräknade rättegångskostnaderna, som kan innefatta de kostnader för juridisk representation som svaranden ådrar sig och, om detta föreskrivs i nationell rätt, det beräknade skadeståndet. Det är dock nödvändigt att hitta en balans mellan den åtgärden och kärandens rätt till tillgång till rättslig prövning. Den domstol vid vilken talan väckts bör, om den finner det lämpligt, kunna besluta att käranden ska ställa säkerhet om det finns omständigheter som tyder på att förfarandet utgör rättegångsmissbruk eller om det finns risk för att svaranden inte ersätts eller med hänsyn till parternas ekonomiska situation eller andra sådana kriterier som fastställs i nationell rätt. Beviljande av säkerhet utgör inte en prövning av målet i sak, utan är en säkerhetsåtgärd för att säkerställa effekterna av ett slutligt beslut där det har konstaterats att rättegångsmissbruk har förekommit, vilken täcker kostnaderna eller, om detta föreskrivs i nationell rätt, kostnaderna och den potentiella skada som orsakats svaranden, särskilt om det finns risk för irreparabel skada. Medlemsstaterna bör själva besluta huruvida domstolen bör kräva säkerhet på eget initiativ eller på begäran av svaranden. Om så föreskrivs enligt nationell rätt bör det vara möjligt att bevilja en säkerhet när som helst under domstolsförfarandet.
- (37) Ett beslut om ogillande i ett tidigt skede bör vara ett avgörande i sak, som fattas efter lämplig prövning. Medlemsstaterna bör anta nya regler eller tillämpa befintliga regler i nationell rätt så att domstolen kan besluta att ogilla uppenbart ogrundade anspråk så snart den har fått den information som krävs för att motivera beslutet. Sådant ogillande bör ske i ett så tidigt skede av förfarandet som möjligt, men den tidpunkten kan inträffa när som helst under förfarandet beroende på när domstolen mottar sådan information, i enlighet med nationell rätt. Möjligheten att besluta om ogillande i ett tidigt skede hindrar inte tillämpningen av nationella regler som gör det möjligt för nationella domstolar att bedöma huruvida en talan kan tas upp till prövning redan innan förfarandet inleds.
- (38) Om svaranden har ansökt om att talan ska ogillas som uppenbart ogrundad bör domstolen behandla den ansökan på ett påskyndat sätt i enlighet med nationell rätt för att påskynda bedömningen av huruvida talan är uppenbart ogrundad, med beaktande av de specifika omständigheterna i målet.
- (39) I enlighet med allmänna civilprocessrättsliga principer åvilar det käranden som framställer ett anspråk mot en fysisk eller juridisk person som deltar i den offentliga debatten att bevisa att anspråket är välgrundat. Om en svarande har ansökt om ogillande i ett tidigt skede bör det ankomma på käranden att, i syfte att undvika ogillande i ett tidigt skede, utveckla de omständigheter som åberopas till grund för anspråket i åtminstone en sådan omfattning att det ger domstolen möjlighet att sluta sig till att anspråket inte är uppenbart ogrundat.
- (40) Ett beslut om ogillande i ett tidigt skede bör kunna överklagas. Ett beslut om avslag på en ansökan om ogillande i ett tidigt skede kan också vara överklagbart i enlighet med nationell rätt.
- (41) Om domstolen har funnit att förfarandet utgör rättegångsmissbruk bör kostnaderna omfatta samtliga typer av rättegångskostnader som kan ersättas enligt nationell rätt, inbegripet de fulla kostnaderna för juridisk representation som svaranden ådrar sig, såvida dessa kostnader inte är orimliga. Om nationell rätt inte föreskriver full ersättning för kostnaderna för juridisk representation utöver vad som anges i lagstadgade avgiftstabeller bör medlemsstaterna genom andra medel som är tillgängliga enligt nationell rätt säkerställa att käranden fullt ut bär sådana kostnader. De fulla kostnaderna för juridisk representation bör emellertid inte ersättas om dessa kostnader är orimliga, till exempel om oproportionella avgifter har avtalats. Domstolen bör fatta beslut om kostnader i enlighet med nationell rätt.

- (42) Det främsta syftet med att ge domstolar möjlighet att utdöma sanktioner eller ålägga andra lika effektiva lämpliga åtgärder är att avskräcka potentiella käre från att inleda domstolsförfaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt. Andra lämpliga åtgärder, inbegripet betalning av ersättning för skada eller offentliggörande av domstolsavgörandet, om detta föreskrivs i nationell rätt, bör vara lika effektiva som sanktioner. Om domstolen har funnit att förfarandet utgör rättegångsmissbruk bör sådana sanktioner eller andra lika effektiva lämpliga åtgärder fastställas i det enskilda fallet, stå i proportion till missbrukets art och de faktorer som visar på det identifierade missbruket och bör beakta sådana förfarandens potentiellt skadliga eller hämmande verkan på den offentliga debatten eller den ekonomiska situationen för den käre som har utnyttjat obalansen i maktförhållandet. Det ankommer på medlemsstaterna att besluta hur eventuella penningbelopp ska betalas ut.
- (43) I ett gränsöverskridande sammanhang är det dessutom viktigt att framhålla det hot som munkavleprocesser i tredjeländer mot journalister, människorättsförsvarare och andra personer som deltar i den offentliga debatten och har sin hemvist i unionen utgör. Munkavleprocesser i tredjeländer kan medföra att personer som deltar i den offentliga debatten åläggs att betala orimligt höga skadestånd. Domstolsförfaranden i tredjeländer är mer komplicerade och kostsamma för de personer som blir måltavlor för munkavleprocesser. För att skydda demokratin och rätten till yttrande- och informationsfrihet i unionen, och för att undvika att de skyddsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv undergrävs genom att domstolsförfaranden inleds i andra jurisdiktioner, är det viktigt att fastställa skydd mot uppenbart ogrundade anspråk och rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt i tredjeländer. Det ankommer på medlemsstaterna att välja om de ska vägra att erkänna och verkställa domar från ett tredjeland med hänvisning till att de uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) eller med stöd av en separat grund för vägran.
- (44) Genom detta direktiv fastställs en ny särskild grund för domstols behörighet i syfte att säkerställa att personer som är måltavlor för munkavleprocesser och som har sin hemvist i unionen har tillgång till ett effektivt rättsmedel i unionen mot domstolsförfaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt och som inleds vid en domstol i ett tredjeland av en käre som har hemvist utanför unionen. Det bör vara tillämpligt oberoende av om ett avgörande har meddelats eller om ett avgörande har vunnit laga kraft, eftersom måltavlor för munkavleprocesser kan lida skada och ådra sig kostnader från det att domstolsförfarandet inleds och möjligen även utan att något avgörande meddelas, exempelvis om ett anspråk återkallas. Medlemsstaterna bör dock kunna besluta att begränsa utövandet av en domstols behörighet medan förfarandet fortfarande pågår i tredjelandet, i enlighet med nationell rätt, till exempel genom att föreskriva en vilandeförklaring av förfarandet i medlemsstaten. Denna särskilda grund för domstols behörighet gör det möjligt för måltavlor för munkavleprocesser som har sin hemvist i unionen att vid en domstol där de har sin hemvist ansöka om ersättning för skada och ersättning för kostnader som uppkommit eller som rimligen kan förväntas uppkomma i samband med förfarandet vid domstolen i tredjeland. Den särskilda grunden för domstols behörighet syftar till att verka avskräckande gentemot munkavleprocesser som inleds i tredjeländer mot personer med hemvist i unionen och avgörandet i en sådan process bör kunna leda till verkställighet, till exempel när en käre med hemvist utanför unionen har tillgångar i unionen. Bestämmelsen i detta direktiv avseende denna särskilda grund för domstols behörighet bör inte behandla tillämplig lag eller materiell skadeståndsrätt i sig.
- (45) Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av bilaterala och multilaterala konventioner och avtal mellan en tredjestat och unionen eller en medlemsstat som ingåtts före dagen för detta direktivs ikraftträdande, inbegripet Luganokonventionen från 2007, i linje med artikel 351 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).
- (46) Medlemsstaterna bör tillgängliggöra information om tillgängliga processuella skyddsåtgärder, medel och befintliga stödåtgärder på ett enda ställe, genom en gemensam kontaktpunkt (*one-stop shop*), i syfte att kostnadsfritt ge personer som är måltavlor för munkavleprocesser lättåtkomlig tillgång till specifik information för att hjälpa dem att hitta all relevant information. Vid munkavleprocesser drabbas de personer som utgör måltavlan typiskt sett av svåra ekonomiska konsekvenser, psykologisk skada och skadat anseende. Att orsaka sådan skada är ett av målen för käreandena i munkavleprocesser när de inleder domstolsförfaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt. Den information som tillhandahålls genom den gemensamma kontaktpunkten bör därför omfatta befintliga stödmekanismer, till exempel information om relevanta organisationer och sammanslutningar som ger rättsligt eller ekonomiskt bistånd och psykologiskt stöd för personer som blir måltavlor för munkavleprocesser. Den gemensamma kontaktpunktens form definieras inte i detta direktiv.
- (47) Syftet med att offentliggöra relevanta domstolsavgöranden är att öka medvetenheten om och tillhandahålla en informationskälla om munkavleprocesser för domstolar, rättstillämpare och allmänheten. Offentliggöranden bör respektera unionsrätt och nationell rätt om skydd av personuppgifter och skulle kunna säkerställas via lämpliga kanaler såsom befintliga rättsliga databaser eller den europeiska e-juridikportalen. För att begränsa den administrativa bördan bör medlemsstaterna åtminstone vara skyldiga att offentliggöra domar från nationella appellationsdomstolar eller från högsta instans.

- (48) Den typ av uppgifter som ska samlas in av medlemsstater enligt detta direktiv, om de är tillgängliga, är inriktade på ett begränsat antal nyckelfaktorer, såsom antalet fall av domstolsförfaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt, klassificerade efter typer av svarande och kärande och typer av anspråk som används för att inleda sådana domstolsförfaranden. Dessa uppgifter behövs för att övervaka förekomsten och tillväxten av munkavleprocesser i unionen och därmed förse myndigheter och andra relevanta aktörer med information för att kvantifiera och bättre förstå munkavleprocesser och hjälpa dem att ge nödvändigt stöd till personer som är måltavlor för munkavleprocesser. Uppgifternas tillgänglighet skulle underlättas av en digitalisering av rättsväsendet.
- (49) Kommissionens rekommendation (EU) 2022/758 ⁽⁵⁾ riktar sig till medlemsstaterna och innehåller en omfattande verktygslåda med åtgärder, inbegripet utbildning, upplysning, stöd till personer som blir måltavlor för rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt, insamling av uppgifter och rapportering om och övervakning av rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt. När kommissionen utarbetar en rapport om tillämpningen av detta direktiv, även med beaktande av den nationella situationen i varje medlemsstat, inbegripet genomförandet av rekommendation (EU) 2022/758, bör den utarbeta en separat sammanfattning av rapporten i ett lättillgängligt format som innehåller central information om användning i medlemsstaterna av de skyddsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv. Kommissionen bör offentliggöra både rapporten och sammanfattningen via lämpliga kanaler, inbegripet den europeiska e-juridikportalen.
- (50) Detta direktiv bör inte påverka det skydd som föreskrivs i andra unionsrättsliga instrument som fastställer mer förmånliga regler för fysiska och juridiska personer som deltar i den offentliga debatten. I synnerhet är inte avsikten med detta direktiv att minska eller begränsa rättigheter såsom rätten till yttrande- och informationsfrihet, och avsikten är inte heller att det på något sätt ska försvaga det skydd som ges genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 ⁽⁶⁾, såsom det genomförts i nationell rätt. När det gäller situationer som omfattas av det här direktivet och av direktiv (EU) 2019/1937 bör det skydd som ges genom båda de rättsakterna gälla.
- (51) Reglerna om domstols behörighet och tillämplig lag i de fall som anges i förordningarna (EU) nr 1215/2012 och (EG) nr 864/2007 kan vara relevanta när det gäller munkavleprocesser. Vid en eventuell framtida översyn av dessa förordningar är det därför viktigt att även de aspekter av reglerna om domstols behörighet och tillämplig lag som är specifika för munkavleprocesser bedöms.
- (52) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheterna, stadgan och de allmänna principerna i unionsrätten. Detta direktiv bör i enlighet med detta tolkas och genomföras i enlighet med dessa grundläggande rättigheter, inbegripet rätten till yttrande- och informationsfrihet samt rätten till ett effektivt rättsmedel, till en opartisk domstol och till tillgång till rättslig prövning. Vid genomförandet av detta direktiv bör alla berörda offentliga myndigheter, i situationer där relevanta grundläggande rättigheterna står i strid med varandra, uppnå en rättvis balans mellan de berörda rättigheterna, i enlighet med proportionalitetsprincipen.
- (53) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.
- (54) I enlighet med artikel 3 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, har Irland genom en skrivelse av den 6 juli 2022 meddelat att det önskar delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv.
- (55) Eftersom målen för detta direktiv inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna på grund av skillnaderna mellan de nationella processlagstiftningarna, utan snarare, eftersom det i detta direktiv fastställs gemensamma minimistandarder för nationella processuella skyddsåtgärder i gränsöverskridande frågor av civil eller kommersiell natur, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen anta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

⁽⁵⁾ Kommissionens rekommendation (EU) 2022/758 av den 27 april 2022 om skydd för journalister och människorättsförsvarare som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart orgrundade rättsprocesser och rättegångsmissbruk (*strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt*) (EUT L 138, 17.5.2022, s. 30).

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten (EUT L 305, 26.11.2019, s. 17).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Innehåll

I detta direktiv föreskrivs skyddsåtgärder mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder och som inleds mot fysiska och juridiska personer med anledning av deras deltagande i den offentliga debatten.

Artikel 2

Tillämpningsområde

Detta direktiv är tillämpligt på frågor av civil eller kommersiell natur som har gränsöverskridande följder och som provas i civilrättsliga förfaranden, inbegripet förfaranden rörande interimistiska åtgärder, säkerhetsåtgärder och genkärsmål, oavsett vilken typ av domstol det är fråga om. Det ska i synnerhet inte omfatta skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor eller statens ansvar för handlingar och underlåtenhet vid utövande av statens myndighet (*acta iure imperii*). Detta direktiv är inte tillämpligt på straffrättsliga frågor eller skiljeförfaranden och ska inte påverka tillämpningen av straffprocessrätt.

Artikel 3

Minimikrav

1. Medlemsstaterna får införa eller behålla bestämmelser som är förmånligare för att skydda personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt i civilrättsliga frågor, inbegripet nationella bestämmelser som fastställer effektivare processuella skyddsåtgärder avseende rätten till yttrande- och informationsfrihet.
2. Genomförandet av detta direktiv får under inga omständigheter utgöra skäl för att inskränka de skyddsåtgärder som redan finns i medlemsstaterna för frågor som omfattas av detta direktiv.

Artikel 4

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *deltagande i den offentliga debatten*: varje uttalande som görs eller aktivitet som utförs av en fysisk eller juridisk person i samband med utövandet av rätten till yttrande- och informationsfrihet, frihet för konsten och vetenskapen eller mötes- och föreningsfrihet samt förberedande, stödande eller bistående åtgärder med direkt anknytning till detta, som rör en fråga av allmänintresse.
2. *fråga av allmänintresse*: varje fråga som påverkar allmänheten i en sådan omfattning att allmänheten kan ha ett legitimt intresse av den, på exempelvis följande områden:
 - a) Grundläggande rättigheter, folkhälsa, säkerhet, miljön eller klimatet.
 - b) Aktiviteter som utförs av en fysisk eller juridisk person som är en offentlig person i den offentliga eller privata sektorn.
 - c) Frågor som handläggs av ett lagstiftande, verkställande eller dömande organ, eller något annat officiellt förfarande.
 - d) Anklagelser om korruption, bedrägeri eller något annat brott, eller om administrativa överträdelse i samband med sådana frågor.

- e) Aktiviteter som syftar till att skydda de värden som fastställts i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen, inbegripet skyddet av demokratiska processer mot otillbörlig inblandning, särskilt genom bekämpande av desinformation.
3. *rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt*: ett domstolsförfarande som inte inleds för att genuint hävda eller utöva en rättighet, utan vars huvudsakliga ändamål är att förhindra, begränsa eller bestraffa deltagande i den offentliga debatten, varvid en obalans i maktförhållandet mellan parterna ofta utnyttjas, och i vilken ogrundade anspråk framställs. Indikationer på ett sådant ändamål omfattar exempelvis att
- a) anspråket helt eller delvis är oproportionellt, orimligt eller oskäligt, inbegripet genom att tvistevärdet är överdrivet högt,
 - b) käranden, eller parter som är närstående käranden, har inlett flera förfaranden i liknande frågor,
 - c) käranden eller käreandens företrädare använder sig av skrämselfaktik, trakasserier eller hot före eller under förfarandet, liksom att käranden uppvisar liknande beteende i liknande eller samtidiga mål,
 - d) processtaktik, såsom förhållning av förfarandet, bedräglig eller otillbörlig forumshopping, används i ond tro eller att mål avbryts i ett senare skede av förfarandet i ond tro.

Artikel 5

Frågor med gränsöverskridande följder

1. Vid tillämpningen av detta direktiv ska en fråga anses ha gränsöverskridande följder om inte båda parter har sin hemvist i den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väcks har sitt säte och alla andra faktorer som är relevanta för den berörda situationen är belägna endast i den medlemsstaten.
2. Hemvist ska fastställas i enlighet med förordning (EU) nr 1215/2012.

KAPITEL II

Gemensamma regler om processuella skyddsåtgärder

Artikel 6

Ansökningar om processuella skyddsåtgärder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att fysiska eller juridiska personer mot vilka ett domstolsförfarande inleds med anledning av deras deltagande i den offentliga debatten, i enlighet med nationell rätt kan ansöka om
 - a) säkerhet enligt vad som föreskrivs i artikel 10,
 - b) ogillande i ett tidigt skede av uppenbart ogrundade anspråk enligt vad som föreskrivs i kapitel III,
 - c) medel mot rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt enligt vad som föreskrivs i kapitel IV.
2. Medlemsstaterna får föreskriva att processuella skyddsåtgärder enligt vad som föreskrivs i kapitlen III och IV kan vidtas *ex officio* av den domstol vid vilken talan har väckts.

Artikel 7

Påskyndad behandling av ansökningar om processuella skyddsåtgärder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en ansökan i enlighet med artikel 6.1 a och b behandlas på ett påskyndat sätt i enlighet med nationell rätt, varvid hänsyn ska tas till omständigheterna i målet, rätten till ett effektivt rättsmedel och rätten till en opartisk domstol.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att även ansökningar i enlighet med artikel 6.1 c kan behandlas på ett påskyndat sätt, där så är möjligt, i enlighet med nationell rätt, varvid hänsyn ska tas till omständigheterna i målet, rätten till ett effektivt rättsmedel och rätten till en opartisk domstol.

Artikel 8

Senare ändringar av anspråk eller åberopade omständigheter

Medlemsstaterna ska säkerställa att eventuella senare ändringar av karendens anspråk eller åberopade omständigheter i domstolsförfaranden som inletts mot fysiska eller juridiska personer med anledning av deras deltagande i den offentliga debatten, inbegripet återkallelse av anspråk, inte påverkar möjligheten för svaranden att ansöka om medel enligt vad som föreskrivs i kapitel IV, i enlighet med nationell rätt.

Första stycket påverkar inte tillämpningen av artikel 6.2.

Artikel 9

Stöd till svaranden i domstolsförfaranden

Medlemsstaterna ska säkerställa att en domstol vid vilken en talan har väckts i ett domstolsförfarande mot fysiska eller juridiska personer med anledning av deras deltagande i den offentliga debatten får godta att sammanslutningar, organisationer, fackföreningar och andra enheter som, i enlighet med kriterierna i deras nationella rätt, har ett legitimt intresse av att försvara eller främja rättigheterna för personer som deltar i den offentliga debatten kan ge stöd till svaranden, med svarandens godkännande, eller tillhandahålla information i förfarandet i enlighet med nationell rätt.

Artikel 10

Säkerhet

Medlemsstaterna ska säkerställa att den domstol vid vilken talan har väckts i domstolsförfaranden mot fysiska eller juridiska personer med anledning av deras deltagande i den offentliga debatten får kräva, utan att det påverkar rätten till tillgång till rättslig prövning, att karenden ställer säkerhet för de beräknade rättegångskostnaderna, som får innefatta de kostnader för juridisk representation som svaranden ådrar sig och, om detta föreskrivs i nationell rätt, skadestånd.

KAPITEL III

Ogillande i ett tidigt skede av uppenbart oggrundade anspråk

Artikel 11

Ogillande i ett tidigt skede

Medlemsstaterna ska säkerställa att domstolar, efter lämplig prövning, får ogilla anspråk för att hindra offentlig debatt med hänvisning till att de är uppenbart oggrundade, i ett så tidigt skede som möjligt av förfarandet, i enlighet med nationell rätt.

Artikel 12

Bevisbörda och utveckling av anspråk

1. Bevisbördan för att visa att ett anspråk är välgrundat vilar på den kärende som väcker talan.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att det i fall där en svarande har ansökt om ogillande i ett tidigt skede ankommer på karenden att utveckla omständigheterna som ligger till grund för anspråket för att ge domstolen möjlighet att bedöma huruvida det är uppenbart oggrundat.

Artikel 13

Överklagande

Medlemsstaterna ska säkerställa att ett beslut om ogillande i ett tidigt skede enligt artikel 11 kan överklagas.

KAPITEL IV

Medel mot rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt

Artikel 14

Rättegångskostnader

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en kärande som har inlett ett domstolsförfarande som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt kan åläggas att bära alla typer av rättegångskostnader som kan ersättas enligt nationell rätt, inbegripet de fulla kostnaderna för juridisk representation som svaranden ådrar sig såvida inte dessa kostnader är orimliga.
2. Om nationell rätt inte garanterar full ersättning för kostnaderna för juridisk representation utöver vad som anges i lagstadgade avgiftstabeller ska medlemsstaterna säkerställa att sådana kostnader helt täcks genom andra medel som är tillgängliga enligt nationell rätt, såvida inte dessa kostnader är orimliga.

Artikel 15

Sanktioner eller andra lika effektiva lämpliga åtgärder

Medlemsstaterna ska säkerställa att domstolar vid vilka en talan väcks i ett domstolsförfarande som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt får ålägga den part som inledde förfarandet effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner eller andra lika effektiva lämpliga åtgärder, inbegripet betalning av ersättning för skada eller offentliggörande av domstolsavgörandet, om detta föreskrivs i nationell rätt.

KAPITEL V

Skydd mot domar som meddelats i tredjeland

Artikel 16

Skäl att vägra erkännande och verkställighet av domar som meddelats i tredjeland

Medlemsstaterna ska säkerställa att erkännande och verkställighet av domar som meddelats i tredjeland i ett domstolsförfarande för att hindra offentlig debatt för en fysisk eller juridisk person med hemvist i en medlemsstat vägras om förfarandet anses som uppenbart ogrundad eller som rättegångsmissbruk enligt lagen i den medlemsstat där erkännande eller verkställighet begärs.

Artikel 17

Domstols behörighet när det gäller förfaranden i tredjeland

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att, när ett domstolsförfarande som utgör rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt har inletts av en kärande som har hemvist utanför unionen vid en domstol i ett tredjeland mot en fysisk eller juridisk person med hemvist i en medlemsstat, den personen får ansöka, vid domstolarna där personen har sin hemvist, om ersättning för de kostnader som uppstått i samband med förfarandet vid domstolen i tredjelandet.
2. Medlemsstaterna får begränsa utövandet av domstolens behörighet enligt punkt 1 medan processen fortfarande pågår i tredjelandet.

KAPITEL VI

Slutbestämmelser

Artikel 18

Förhållande till bilaterala och multilaterala konventioner och avtal

Detta direktiv ska inte påverka tillämpningen av bilaterala och multilaterala konventioner och avtal mellan en tredjestat och unionen eller en medlemsstat som ingåtts före den 6 maj 2024.

*Artikel 19***Information och transparens**

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att fysiska eller juridiska personer som deltar i den offentliga debatten och som avses i artikel 6 har tillgång, där så är lämpligt, till information om tillgängliga processuella skyddsåtgärder och medel samt om befintliga stödåtgärder såsom rättshjälp och ekonomiskt och psykologiskt stöd, om det finns tillgängligt.

Den information som avses i första stycket ska omfatta all tillgänglig information om medvetandehöjande kampanjer, i lämpliga fall i samarbete med relevanta organisationer i det civila samhället och andra aktörer.

Sådan information ska tillhandahållas på ett enda ställe i ett lättillgängligt format via en lämplig kanal, såsom ett informationscentrum, en befintlig kontaktpunkt eller en elektronisk portal, inbegripet den europeiska e-juridikportalen.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att rättshjälp i gränsöverskridande civilrättsliga förfaranden tillhandahålls i enlighet med rådets direktiv 2003/8/EG ⁽⁷⁾.

3. Medlemsstaterna ska offentliggöra, i ett lättillgängligt elektroniskt format, varje slutligt avgörande som meddelas av deras nationella appellationsdomstolar eller av högsta instans med avseende på förfaranden som omfattas av detta direktiv. Offentliggörandet ska ske i enlighet med nationell rätt.

*Artikel 20***Insamling av uppgifter**

Medlemsstaterna ska till kommissionen årligen lämna uppgifter, om de finns tillgängliga, om de ansökningar och beslut som avses i kapitlen II, III, IV och V, helst i aggregerad form, avseende följande:

- a) Antalet fall av domstolsförfaranden som utgör rättegångsmissbruk för att hindra deltagande i den offentliga debatten som inletts under det aktuella året.
- b) Antalet domstolsförfaranden, klassificerade efter typen av svarande och käreande.
- c) Den typ av anspråk som framställts på grundval av detta direktiv.

*Artikel 21***Översyn**

Medlemsstaterna ska senast den 7 maj 2030 tillhandahålla kommissionen tillgängliga uppgifter om tillämpningen av detta direktiv, särskilt tillgängliga uppgifter som visar hur de som är måltavlor för domstolsförfaranden för att hindra offentlig debatt har nyttjat de skyddsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv. Senast den 7 maj 2031 och vart femte år därefter ska kommissionen på grundval av den information som tillhandahållits lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv. Rapporten ska innehålla en bedömning av utvecklingen när det gäller rättegångsmissbruk för att hindra offentlig debatt och effekterna av detta direktiv i medlemsstaterna samtidigt som den nationella situationen i varje medlemsstat beaktas, inbegripet genomförandet av rekommendation (EU) 2022/758. Rapporten ska om nödvändigt åtföljas av förslag till ändring av detta direktiv. Kommissionens rapport ska offentliggöras.

*Artikel 22***Införlivande**

1. Medlemsstaterna ska senast den 7 maj 2026 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

⁽⁷⁾ Rådets direktiv 2003/8/EG av den 27 januari 2003 om förbättring av möjligheterna till rättslig prövning i gränsöverskridande tvister genom fastställande av gemensamma minimiregler för rättshjälp i sådana tvister (EGT L 26, 31.1.2003, s. 41).

*Artikel 23***Ikraftträdande**

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

*Artikel 24***Adressater**

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 11 april 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande
